«Lex est telum regis»

Reverendissimus Dominus*
Garland F. Byers, Jr., J.D., D.D.‡
Episcopus ad Gentes, ex mandato apostolico

Scriptum est Satanam esse regem et deum huius mundi.[1] Satanas Iesum tentavit, dicens se ei dominationem super regna terrae daturum esse, si modo Iesus procidens eum adoraret.[2] Dominus noster, ut par erat, pro sua iustitia recusavit, sed tamen non negavit Satanam potestatem habere ei id ipsum dandi quod promissum erat.[3] Itaque Satanas non solum potestatem et auctoritatem spiritualem habet, quatenus tantum a Deo conceditur et permittitur,[4] sed etiam potestatem in mundo corporeo et auctoritatem per eos qui eum sequuntur mente corrupta, corde malo et cupiditate dominandi.[5] Hi humani inferni administri legem tamquam telum contra Ecclesiam et fideles adhibent, id quod ad bonum destinatum est in instrumentum mali vertentes.[6] Hoc inceptum casus indicat in quibus hoc praeterito tempore accidit, nunc accidit, vel proxime accidere instat. Per legem diabolus servitutem generis humani obtinere potest, ne una quidem glande ex sclopeto emissa.[7] Immo servitus totius mundi novissimis temporibus praedicitur.[8] In tali casu nullum bellum in mundo corporeo necessarium est, quoniam bellum iam in regione spirituali gestum est et tantummodo in regione corporea (in terra) manifestatur, cum lex calamo subscribitur.[9] Lege saeculari semel constituta, sive ea lex cultum Christi vetat, sive coetum hominum in nomine Christi, sive media quibus homines liberi manere possunt per ius sibi a Deo datum se contra tyrannidem defendendi,[10] lex sine miraculo difficillime mutatur.[11] Quam ob rem oratio, frequentatio ecclesiae et servitium Deo praestitum tanti momenti sunt.[12]

Adnotationes

1

«In quibus Deus hujus saeculi excaecavit mentes infidelium, ut non fulgeat illis illuminatio Evangelii gloriae Christi, qui est imago Dei.» 2 Cor 4,4 (Vulgata Clementina). «Nunc judicium est mundi : nunc princeps hujus mundi ejicietur foras.» Io 12,31 (Vulgata Clementina). «Jam non multa loquar vobiscum : venit enim princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam.» Io 14,30 (Vulgata Clementina). «De judicio autem, quia princeps hujus mundi jam judicatus est.» Io 16,11 (Vulgata Clementina). «In quibus aliquando ambulastis secundum saeculum mundi hujus, secundum principem potestatis aëris hujus, spiritus, qui nunc operatur in filios diffidentiae...» Eph 2,2 (Vulgata Clementina). «Scimus quoniam ex Deo sumus : et mundus totus in maligno positus est.» 1 Io 5,19 (Vulgata Clementina). «Et habebant super se regem angelum abyssi cui nomen hebraice Abaddon, graece autem Apollyon, latine habens nomen Exterminans.» Apoc 9,11 (Vulgata Clementina).

2

«Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde : et ostendit ei omnia regna mundi, et gloriam eorum, et dixit ei : Haec omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. Tunc dicit ei Jesus : Vade Satana : Scriptum est enim : Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies.» Mt 4,8–10 (Vulgata Clementina). «Et duxit illum diabolus in montem excelsum, et ostendit illi omnia regna orbis terrae in momento temporis, et ait illi : Tibi dabo potestatem hanc universam, et gloriam illorum : quia mihi tradita sunt, et cui volo do illa. Tu ergo si adoraveris coram me, erunt tua omnia. Et respondens Jesus, dixit illi : Scriptum est : Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies.» Lc 4,5–8 (Vulgata Clementina).

3

«Et ait illi : Tibi dabo potestatem hanc universam, et gloriam illorum : quia mihi tradita sunt, et cui volo do illa.» Lc 4,6 (Vulgata Clementina). «...Vade Satana : Scriptum est enim : Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies.» Mt 4,10 (Vulgata Clementina). «Nunc judicium est mundi : nunc princeps hujus mundi ejicietur foras.» Io 12,31 (Vulgata Clementina). «Jam non multa loquar vobiscum : venit enim princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam.» Io 14,30 (Vulgata Clementina). «Scimus quoniam ex Deo sumus : et mundus totus in maligno positus est.» 1 Io 5,19 (Vulgata Clementina).

4

«Dixit ergo Dominus ad Satan : Ecce universa quae habet in manu tua sunt : tantum in eum ne extendas manum tuam. Egressusque est Satan a facie Domini.» Iob 1,12 (Vulgata Clementina). «Dixit ergo Dominus ad Satan : Ecce in manu tua est : verumtamen animam illius serva.» Iob 2,6 (Vulgata Clementina). «...Simon, Simon, ecce Satanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum : ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua : et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos.» Lc 22,31–32 (Vulgata Clementina). «Tentatio vos non apprehendat nisi humana : fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum ut possitis sustinere.» 1 Cor 10,13 (Vulgata Clementina). «Et apprehendit draconem, serpentem antiquum, qui est diabolus, et Satanas, et ligavit eum per annos mille : et misit eum in abyssum, et clausit, et signavit super illum ut non seducat amplius gentes, donec consummentur mille anni : et post haec oportet illum solvi modico tempore.» Apoc 20,2–3 (Vulgata Clementina).

5

«Vos ex patre diabolo estis : et desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio, et in veritate non stetit : quia non est veritas in eo : cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax est, et pater ejus.» Io 8,44 (Vulgata Clementina). «Et resipiscant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.» 2 Tim 2,26 (Vulgata Clementina). «Quemadmodum autem Jannes et Mambres restiterunt Moysi : ita et hi resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem ;» 2 Tim 3,8 (Vulgata Clementina). «Conflictationes hominum mente corruptorum, et qui veritate privati sunt, existimantium quaestum esse pietatem.» 1 Tim 6,5 (Vulgata Clementina). «Unde bella et lites in vobis ? nonne hinc : ex concupiscentiis vestris, quae militant in membris vestris ? concupiscitis, et non habetis : occiditis, et zelatis : et non potestis adipisci : litigatis, et belligeratis, et non habetis, propter quod non postulatis.» Iac 4,1–2 (Vulgata Clementina). «Et bestia, quam vidi, similis erat pardo, et pedes ejus sicut pedes ursi, et os ejus sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam, et potestatem magnam.» Apoc 13,2 (Vulgata Clementina).

6

«Scimus autem quia bona est lex si quis ea legitime utatur...» 1 Tim 1,8 (Vulgata Clementina). «Itaque lex quidem sancta, et mandatum sanctum, et justum, et bonum.» Rom 7,12 (Vulgata Clementina). «Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem malum feceris, time : non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est : vindex in iram ei qui malum agit.» Rom 13,4 (Vulgata Clementina). «Vae qui dicitis malum bonum, et bonum malum ; ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras ; ponentes amarum in dulce, et dulce in amarum !» Is 5,20 (Vulgata Clementina). «[Vae qui condunt leges iniquas, et scribentes injustitiam scripserunt, ut opprimerent in judicio pauperes, et vim facerent causae humilium populi mei ; ut essent viduae praeda eorum, et pupillos diriperent.» Is 10,1–2 (Vulgata Clementina). «Numquid adhaeret tibi sedes iniquitatis, qui fingis laborem in praecepto ?» Ps 93,20 (Vulgata Clementina).

Ecclesia primaeva

«...legibus constitutis, nimiam iniquitatem inter gentes reprimant.» Irenaeus Lugdunensis, *Adversus haereses* 5.24.2, interpr. Alexander Roberts et William Rambaut, in *The Ante-Nicene Fathers*, ed. Alexander Roberts et James Donaldson, vol. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (ex anglico ANF 1 versum).

7

«Et ait : Hoc erit jus regis, qui imperaturus est vobis : filios vestros tollet, et ponet in curribus suis : facietque sibi equites et praecursores quadrigarum suarum, et constituet sibi tribunos, et centuriones, et aratores agrorum suorum, et messores segetum, et fabros armorum et curruum suorum. Filias quoque vestras faciet sibi unguentarias, et focarias, et panificas. Agros quoque vestros, et vineas, et oliveta optima tollet, et dabit servis suis. Sed et segetes vestras et vinearum reditus addecimabit, ut det eunuchis et famulis suis. Servos etiam vestros, et ancillas, et juvenes optimos, et asinos, auferet, et ponet in opere suo. Greges quoque vestros addecimabit, vosque eritis ei servi. Et clamabitis in die illa a facie regis vestri, quem elegistis vobis : et non exaudiet vos Dominus in die illa, quia petistis vobis regem.» 1 Sam 8,11–18 (Vulgata Clementina). «Surrexit interea rex novus super Aegyptum, qui ignorabat Joseph. Et ait ad populum suum : Ecce, populus filiorum Israël multus, et fortior nobis est. Venite, sapienter opprimamus eum, ne forte multiplicetur : et si ingruerit contra nos bellum, addatur inimicis nostris, expugnatisque nobis egrediatur de terra. Praeposuit itaque eis magistros operum, ut affligerent eos

oneribus : aedificaveruntque urbes tabernaculorum Pharaoni, Phithom et Ramesses. Quantoque opprimebant eos, tanto magis multiplicabantur, et crescebant : oderantque filios Israël Aegyptii, et affligebant illudentes eis, atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum operibus duris luti et lateris, omnique famulatu, quo in terrae operibus premebantur.» Ex 1,8–14 (Vulgata Clementina).

8

«Et faciet omnes pusillos, et magnos, et divites, et pauperes, et liberos, et servos habere caracterem in dextera manu sua, aut in frontibus suis : et nequis possit emere, aut vendere, nisi qui habet caracterem, aut nomen bestiae, aut numerum nominis ejus.» Apoc 13,16–17 (Vulgata Clementina). «Et est datum illi bellum facere cum sanctis, et vincere eos. Et data est illi potestas in omnem tribum, et populum, et linguam, et gentem, et adoraverunt eam omnes, qui inhabitant terram : quorum non sunt scripta nomina in libro vitae Agni, qui occisus est ab origine mundi.» Apoc 13,7–8 (Vulgata Clementina). «Et sic ait : Bestia quarta, regnum quartum erit in terra, quod majus erit omnibus regnis, et devorabit universam terram, et conculcabit, et comminuet eam. Porro cornua decem ipsius regni, decem reges erunt : et alius consurget post eos, et ipse potentior erit prioribus, et tres reges humiliabit. Et sermones contra Excelsum loquetur, et sanctos Altissimi conteret : et putabit quod possit mutare tempora, et leges : et tradentur in manu ejus usque ad tempus, et tempora, et dimidium temporis.» Dn 7,23–25 (Vulgata Clementina). «Et decem cornua, quae vidisti, decem reges sunt : qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tamquam reges una hora accipient post bestiam. Hi unum consilium habent, et virtutem, et potestatem suam bestiae tradent.» Apoc 17,12–13 (Vulgata Clementina). «Deus enim dedit in corda eorum ut faciant quod placitum est illi : ut dent regnum suum bestiae donec consummentur verba Dei.» Apoc 17,17 (Vulgata Clementina). «Ne quis vos seducat ullo modo : quoniam nisi venerit discessio primum, et revelatus fuerit homo peccati filius perditionis, qui adversatur, et extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita ut in templo Dei sedeat ostendens se tamquam sit Deus.» 2 Thess 2,3–4 (Vulgata Clementina). «...de decem regibus qui tunc exsurgent, inter quos imperium quod nunc [terrae] dominatur dividetur...» Irenaeus Lugdunensis, *Adversus haereses* 5.26.1, interpr. Alexander Roberts et William Rambaut, in *The Ante-Nicene Fathers*, ed. Alexander Roberts et James Donaldson, vol. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (ex anglico ANF 1 versum). «...per digitos pedum reges significavit qui ex eis exsurrecturi sunt...» «...decem digiti statuae (totidem) democratiis aequiparantur...» «...decem cornua bestiae quartae in decem regna distribuuntur...» Hippolytus Romanus, *De Christo et Antichristo*, cap. 25, 27, interpr. J. H. MacMahon, in *The Ante-Nicene Fathers*, ed. Alexander Roberts et James Donaldson, vol. 5 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886) (ex anglico ANF 5 versum).

9

«Quoniam non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes, et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae, in caelestibus.» Eph 6,12 (Vulgata Clementina). «Et factum est praelium magnum in caelo : Michaël et angeli ejus praeliabantur cum dracone, et draco pugnabat, et angeli ejus : et non valuerunt, neque locus inventus est eorum amplius in caelo. Et projectus est draco ille magnus, serpens antiquus, qui vocatur diabolus, et Satanas, qui seducit universum orbem : et projectus est in terram, et angeli ejus cum illo missi sunt.» Apoc 12,7–9 (Vulgata Clementina). «Princeps autem regni

Persarum restitit mihi viginti et uno diebus : et ecce Michaël, unus de principibus primis, venit in adjutorium meum, et ego remansi ibi juxta regem Persarum.» Dn 10,13 (Vulgata Clementina).

Per subscriptionem legis

«Vocatique sunt scribae regis mense primo Nisan, tertiadecima die ejusdem mensis : et scriptum est, ut jusserat Aman, ad omnes satrapas regis, et judices provinciarum, diversarumque gentium, ut quaeque gens legere poterat et audire pro varietate linguarum ex nomine regis Assueri : et litterae signatae ipsius annulo» Est 3,12 (Vulgata Clementina). «Porro rex Darius proposuit edictum, et statuit.» Dn 6,9 (Vulgata Clementina).

10

Cultus Christi et coetus in eius nomine lege vetiti

«Consilium inierunt omnes principes regni tui, magistratus, et satrapae, senatores, et judices, ut decretum imperatorium exeat, et edictum : ut omnis, qui petierit aliquam petitionem a quocumque deo et homine usque ad triginta dies, nisi a te, rex, mittatur in lacum leonum.» Dn 6,7 (Vulgata Clementina). «Et vocantes eos, denuntiaverunt ne omnino loquerentur neque docerent in nomine Jesu.» Act 4,18 (Vulgata Clementina). «Dicens : Praecipiendo praecepimus vobis ne doceretis in nomine isto, et ecce replestis Jerusalem doctrina vestra : et vultis inducere super nos sanguinem hominis istius.» Act 5,28 (Vulgata Clementina).

Media quibus homines liberi manere possunt

«Porro faber ferrarius non inveniebatur in omni terra Israël : caverant enim Philisthiim, ne forte facerent Hebraei gladium aut lanceam. Descendebat ergo omnis Israël ad Philisthiim, ut exacueret unusquisque vomerem suum, et ligonem, et securim, et sarculum. Retusae itaque erant acies vomerum, et ligonum, et tridentum, et securium, usque ad stimulum corrigendum. Cumque venisset dies praelii, non est inventus ensis et lancea in manu totius populi qui erat cum Saule et Jonatha, excepto Saul et Jonatha filio ejus.» 1 Sam 13,19–22 (Vulgata Clementina). «...Sed nunc qui habet sacculum, tollat ; similiter et peram : et qui non habet, vendat tunicam suam et emat gladium.» Lc 22,36 (Vulgata Clementina). «Si effringens fur domum sive suffodiens fuerit inventus, et accepto vulnere mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis.» Ex 22,2 (Vulgata Clementina). «Et perspexi atque surrexi : et aio ad optimates et magistratus, et ad reliquam partem vulgi : Nolite timere a facie eorum : Domini magni et terribilis mementote, et pugnate pro fratribus vestris, filiis vestris, et filiabus vestris, et uxoribus vestris, et domibus vestris.» Neh 4,14 (Vulgata Clementina). «Aedificantium in muro, et portantium onera, et imponentium : una manu sua faciebat opus, et altera tenebat gladium : aedificentium enim unusquisque gladio erat accinctus renes. Et aedificabant, et clangebant buccina juxta me.» Neh 4,17–18 (Vulgata Clementina). «[Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad praelium, et digitos meos ad bellum...» Ps 143,1 (Vulgata Clementina).

Ecclesia primaeva

«Qui enim non repellit a socio iniuriam, si potest, tam est in culpa quam ille qui facit.» Ambrosius Mediolanensis, *De officiis ministrorum* 1.36.179, interpr. H. de Romestin, in *Nicene and Post-Nicene Fathers*, ser. 2,

vol. 10, ed. Philip Schaff et Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1896) (ex anglico NPNF2 10 versum). «Fortitudo enim, quae in bello patriam a barbaris tuetur, vel domi infirmos defendit, vel socios a latronibus, plena est iustitiae...» Ambrosius Mediolanensis, *De officiis ministrorum* 1.27.129, interpr. H. de Romestin, in *Nicene and Post-Nicene Fathers*, ser. 2, vol. 10, ed. Philip Schaff et Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1896) (ex anglico NPNF2 10 versum).

11

Lex Medorum et Persarum, quae immutari non potest

«Nunc itaque rex, confirma sententiam, et scribe decretum : ut non immutetur quod statutum est a Medis et Persis, nec praevaricari cuiquam liceat.» Dn 6,8 (Vulgata Clementina). «Viri autem illi, intelligentes regem, dixerunt ei : Scito, rex, quia lex Medorum atque Persarum est ut omne decretum, quod constituerit rex, non liceat immutari.» Dn 6,15 (Vulgata Clementina). «Scribite ergo Judaeis, sicut vobis placet, regis nomine, signantes litteras annulo meo. Haec enim consuetudo erat, ut epistolis, quae ex regis nomine mittebantur et illius annulo signatae erant, nemo auderet contradicere.» Est 8,8 (Vulgata Clementina).

Apud Deum omnia possibilia sunt

«Deus meus misit angelum suum, et conclusit ora leonum, et non nocuerunt mihi : quia coram eo justitia inventa est in me : sed et coram te, rex, delictum non feci.» Dn 6,22 (Vulgata Clementina). «Quibus imperavit rex, ut convenirent Judaeos per singulas civitates, et in unum praeciperent congregari ut starent pro animabus suis, et omnes inimicos suos cum conjugibus ac liberis et universis domibus, interficerent atque delerent, et spolia eorum diriperent...» Est 8,11 (Vulgata Clementina). «Et ecce angelus Domini astitit, et lumen refulsit in habitaculo : percussoque latere Petri, excitavit eum, dicens : Surge velociter. Et ceciderunt catenae de manibus ejus. Dixit autem angelus ad eum : Praecingere, et calcea te caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi : Circumda tibi vestimentum tuum, et sequere me. Et exiens sequebatur eum, et nesciebat quia verum est, quod fiebat per angelum : existimabat autem se visum videre. Transeuntes autem primam et secundam custodiam, venerunt ad portam ferream, quae ducit ad civitatem : quae ultro aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum unum : et continuo discessit angelus ab eo.» Act 12,7–10 (Vulgata Clementina). «Quia non erit impossibile apud Deum omne verbum.» Lc 1,37 (Vulgata Clementina). «...Apud homines hoc impossibile est : apud Deum autem omnia possibilia sunt.» Mt 19,26 (Vulgata Clementina).

12

Oratio

«Conversus autem populus meus, super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, et exquisierit faciem meam, et egerit poenitentiam a viis suis pessimis : et ego exaudiam de caelo, et propitius ero peccatis eorum, et sanabo terram eorum.» 2 Par 7,14 (Vulgata Clementina). «Sine intermissione orate.» 1 Thess 5,17 (Vulgata Clementina). «Confitemini ergo alterutrum peccata vestra, et orate pro invicem ut salvemini : multum enim valet deprecatio justi assidua.» Iac 5,16 (Vulgata Clementina). «Dicebat autem et parabolam ad illos,

quoniam oportet semper orare et non deficere...» Lc 18,1 (Vulgata Clementina). «Vigilate, et orate ut non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.» Mt 26,41 (Vulgata Clementina).

Congregatio

«Et consideremus invicem in provocationem caritatis, et bonorum operum : non deserentes collectionem nostram, sicut consuetudinis est quibusdam, sed consolantes, et tanto magis quanto videritis appropinquantem diem.» Hebr 10,24–25 (Vulgata Clementina). «Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, et communicatione fractionis panis, et orationibus.» Act 2,42 (Vulgata Clementina). «Quotidie quoque perdurantes unanimiter in templo, et frangentes circa domos panem, sumebant cibum cum exsultatione et simplicitate cordis, collaudantes Deum et habentes gratiam ad omnem plebem. Dominus autem augebat qui salvi fierent quotidie in idipsum.» Act 2,46–47 (Vulgata Clementina). «Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.» Mt 18,20 (Vulgata Clementina).

Servitium Deo praestitum

«Sin autem malum vobis videtur ut Domino serviatis, optio vobis datur : eligite hodie quod placet, cui servire potissimum debeatis : utrum diis, quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia, an diis Amorrhaeorum, in quorum terra habitatis : ego autem et domus mea serviemus Domino.» Ios 24,15 (Vulgata Clementina). «Obsecro itaque vos fratres per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum.» Rom 12,1 (Vulgata Clementina). «Quodcumque facitis, ex animo operamini sicut Domino, et non hominibus : scientes quod a Domino accipietis retributionem haereditatis. Domino Christo servite.» Col 3,23–24 (Vulgata Clementina).

Unanimes simul stantes

«Tantum digne Evangelio Christi conversamini : ut sive cum venero, et videro vos, sive absens audiam de vobis, quia statis in uno spiritu unanimes, collaborantes fidei Evangelii...» Phil 1,27 (Vulgata Clementina). «[Ecce quam bonum et quam jucundum, habitare fratres in unum !» Ps 132,1 (Vulgata Clementina). «Solliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis. Unum corpus, et unus Spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae. Unus Dominus, una fides, unum baptisma. Unus Deus et Pater omnium, qui est super omnes, et per omnia, et in omnibus nobis.» Eph 4,3–6 (Vulgata Clementina). «Non pro eis autem rogo tantum, sed et pro eis qui crediturі sunt per verbum eorum in me : ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint : ut credat mundus, quia tu me misisti.» Io 17,20–21 (Vulgata Clementina).

Cives caeli, advenae in hoc mundo

«Nostra autem conversatio in caelis est : unde etiam Salvatorem exspectamus Dominum nostrum Jesum Christum...» Phil 3,20 (Vulgata Clementina). «Juxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus, sed a longe eas aspicientes, et salutantes, et confitentes quia peregrini et hospites sunt super terram.» Hebr 11,13 (Vulgata Clementina). «Carissimi, obsecro vos tamquam advenas et peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis, quae militant adversus animam...» 1 Petr 2,11 (Vulgata Clementina). «Ergo jam non estis hospites, et advenae : sed estis cives sanctorum, et domestici Dei...» Eph 2,19 (Vulgata Clementina). «Ego dedi eis

sermonem tuum, et mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, sicut et ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos a malo. De mundo non sunt, sicut et ego non sum de mundo.» Io 17,14–16 (Vulgata Clementina).

Bonum certamen fidei

«Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam aeternam, in qua vocatus es, et confessus bonam confessionem coram multis testibus.» 1 Tim 6,12 (Vulgata Clementina). «Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi...» 2 Tim 4,7 (Vulgata Clementina). «Carissimi, omnem sollicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute, necesse habui scribere vobis : deprecans supercertari semel traditae sanctis fidei.» Iud 3 (Vulgata Clementina).

Ecclesia primaeva

«Patrias suas incolunt, sed tamquam peregrini. Ut cives omnium cum aliis participes sunt, et tamen omnia tamquam alienigenae patiuntur. Omnis terra aliena eis patria est, et omnis patria eis terra aliena. Nubunt, sicut omnes [ceteri]; liberos gignunt; sed fetus suos non necant. Mensam communem habent, sed non lectum communem. In carne sunt, sed non secundum carnem vivunt. In terra degunt, sed cives caeli sunt.» *Epistula ad Diognetum*, cap. 5, in *The Ante-Nicene Fathers*, ed. Alexander Roberts et James Donaldson, vol. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (ex anglico ANF 1 versum). «Studete igitur frequenter convenire ad gratias Deo agendas eiusque laudem praedicandam. Cum enim in eundem locum frequenter convenitis, potestates Satanae destruuntur...» Ignatius Antiochenus, *Epistula ad Ephesios*, cap. 13, in *The Ante-Nicene Fathers*, ed. Alexander Roberts et James Donaldson, vol. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (ex anglico ANF 1 versum).